

Türkiye, İran, Irak ve Pakistan arasında 20 Ocak 1958 tarihinde imzalanan ve Gümrük kanunlarının ve nizamnamelerinin ihlâlinin önlenmesine, soruşturulmasına ve tecziyesine mütedair Karşılıklı Yardım Sözleşmesinin tasdıkı hakkında kanun lâyihası ve Hariciye ve Gümrük ve İnhisalar encümenleri mazbataları (1/176)

T. C.

Başvekâlet

31 . III . 1958

Kanunlar ve Kararlar

Tetkik Dairesi

Sayı : 71-695/961

Türkiye Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Türkiye, İran, Irak ve Pakistan arasında 20 Ocak 1958 tarihinde imzalanan «Gümrük kanunlarının ve nizamnamelerinin ihlâlinin önlenmesine, soruşturulmasına ve tecziyesine mütedair Karşılıklı Yardım Sözleşmesi» nin tasdıkı hakkında Hariciye Vekâletince hazırlanan ve Yüksek Meclise takdimi İcra Vekilleri Heyetince 11 . III . 1958 tarihinde kararlaştırılan kanun lâyihasının esbabı mucibe ve ilişkileriyle birlikte sunulduğunu saygılarımla arz ederim.

Başvekil

A. Menderes

ESBABI MUCİBE

Bağdad Paktı Ekonomik Komitesi içinde, bölge âza memleketlerinin birbirleriyle olan ticari münasebetlerini sağlam bir zemin üzerinde geliştirme yolunda cereyan eden çalışmalar sırasında, sair tedbirler yanında mer'i gümrük mevzuatına riayetin temininin de mühim bir şart olduğu müşahede edilmiş ve âza memleketler arasında bu yolda yapılması gereken iş birliği üzerinde durulmuştur. Türkiye bu husustaki çalışmalarda faal rol oynamış ve gümrük mevzuatına karşı yapılan ihlâllerle mücadelede iş birliğini hedef tutan bir Sözleşme metni hazırlamış ve Ekonomik Komiteye tetkik edilmek üzere tevdi etmiştir. Pakt Teşkilâtının muhtelif kademelerinden geçerek nihai şeklini alan bahis konusu «Gümrük kanunlarının ve nizamnamelerinin ihlâlinin önlenmesine, soruşturulmasına ve tecziyesine mütedair karşılıklı Yardım Sözleşmesi», Ekonomik Komitenin son Ankara toplantısı sırasında 20 Ocak 1958 tarihinde, tasdik şartına talikan, Türkiye, İran, Irak ve Pakistan hükümetleri temsilcileri tarafından imzalanmıştır.

Sözleşme gereğince Âkid Taraflar, müşterek hudutları üzerindeki gümrük teşkilâtının çalışma saatlerini ve görevlerini imkân nispetinde tetabuk ettirecekler ve gümrük idareleri, gümrük kapılarından geçen emtianın komşu Âkid Taraf ülkesinden kanuni bir şekilde ihracedildiğine dair karşılıklı vesika talebinde bulunabileceklerdir. Gümrük idareleri arasında, ayrıca, gümrük kanunlarının ihlâline müsait emtianın listeleri teati olunacak, bu nevi emtianın sevkiyatı sıkı bir şekilde kontrol edilecek ve muayyen bir hudut kapısından vukubulan ithalât ve ihracatla ilgili malûmat mütekabil anlaşma ile, muntazaman teati edilebilecektir. Bu malûmat münferit eşya kalemlerini ve mümkün olduğu hallerde, iki taraf ithalâtçı ve ihracatçılarının isimlerini de ihtiva edecektir. Gümrük idare-

leri, bundan başka, gümrük kanunlarını ihlâlê mâtuf yeni yol ve metotlar hakkında elde edecekleri malûmattan ve gayrimesru ticaret konusunda hazırlanmış rapor ve etüdlerden karşı tarafça istifade edilebilecek olanlarını re'sen ve mümkün olan sûratle birbirlerine tevdi edeceklerdir.

Sözleşme, gümrük idarelerinin temsilcilerinden müteşekkil bir müşterek komitenin senede bir defa toplanarak yapılan iş birliğinin seyir ve inkişafını gözden geçirmesini ve karşılaşılan meselelerin hâlli hususunda tavsiyelerde bulunmasını da derpiş etmektedir.

Bağdad Paktının müşterek hudutları olan âza memleketleri arasında zaman zaman zuhur eden gayrimesru ticareti meşru yollara sevk etmek ve gümrük mevzuatını ihlâl eden vukuatın takibini kolaylaştıracak iş birliği sağlamak bakımından önem taşıyan Sözleşme, aynı zamanda Pakt dâhilindeki teşriki mesainin, milletlerarası bir vesika mahiyetini alan ilk semeresi olarak da ayrı bir mânâyı haiz bulunmaktadır.

Bu maksatla Cumhuriyet Hükümeti bahis konusu Sözleşmeyi, bir kanun lâyihası halinde, Büyük Millet Meclisinin yüksek tasvibine arz eder.

Hariciye Encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Hariciye Encümeni

Esas No : 1/167

Karar No : 38

29 . V . 1958

Yüksek Reisliğe

Türkiye, İran, Irak ve Pakistan arasında 20 Ocak 1958 tarihinde imzalanan ve Gümrük kanunlarının ve nizamnamelerinin ihlâlinin önlenmesine soruşturulmasına ve tecziyesine mütedair Karşılıklı Yardım Sözleşmesinin tasdiki hakkında kanun lâyihası, ilgili Hükümet temsilcilerinin huzuru ile tetkik ve müzakere edildi.

Gerek lâyiha esbabı mucibesinde serd edilen hususlar ve gerekse Hükümet temsilcilerinin verdikleri izahat uygun mütalâa edildiğinden lâyiha aynen kabul edildi.

Havalesi gereğince Gümrük ve İnhisarlar Encümenine gönderilmek üzere Yüksek Reisliğe saygiyle sunulur.

Hariciye Encümeni Reisi

İzmir

M. Çavuşoğlu

Adana

H. Eroğlu

Bursa

Y. Teksel

M. M.

Kastamonu

B. Aktaş

Çorum

S. Baran

Çorum

K. Terzioğlu

Giresun

M. Şener

Konya

H. R. Atademir

Mardin

A. Uras

Gaziantep

A. Ocak

İzmir

N. Pınar

Manisa

H. Bayır

Muğla

N. Özsan

Girerun

H. Bozbağ

İzmir

İ. Sipahioğlu

Mardin

V. Dizdaroğlu

Nevşehir

M. H. Ürgüblü

İmzada bulunamadı

Sivas

N. Çubukçu

İmzada bulunamadı

Sivas

N. İter

Sivas

E. İmer

Sivas

H. Değer

İmzada bulunamadı

İstanbul

F. Ulas

Urfa

E. M. Karakurt

Gümrük ve İnhisarlar Encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Gümrük ve İnhisarlar Encümeni

Esas No. 1/176

Karar No. 13

23 . I . 1959

Yüksek Reisliğe

Türkiye, İran, Irak ve Pakistan arasında 20 Ocak 1958 tarihinde imzalanan ve Gümrük kanunlarının ve nizamnamelerinin ihlâlinin önlenmesine, soruşturulmasına ve tecziyesine mütedair Karşılıklı Yardım Sözleşmesinin tasdiki hakkındaki kanun lâyihası encümenimizde alâkalı vekâletler temsilcilerinin de iştirakleriyle tetkik ve müzakere olundu :

Gerek lâyihanın esbabı mucibesinde serd edilen hususlar ve gerekse Hükümet temsilcilerinin verdikleri izahat encümenimizde de uygun mütalâa edilerek kanun lâyihası aynen kabul edilmiştir.

Havalesi gereğince Umumi Heyetin tasvibine

arz edilmek üzere Yüksek Riyasete sunulur.

Gümrük ve İnhisarlar

Encümeni Reisi

Yozgad

N. Tanıl

Kâtip

Gaziantep

S. İnal

Hatay

A. Ş. Devrim

İmzada bulunamadı

Muğla

T. Topaloğlu

Mazbata Muharriri

Kocaeli

S. Yalın

Eskişehir

H. Dedelek

Manisa

C. Özgirgin

Tokad

R. Önder

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Türkiye, İran, Irak ve Pakistan arasında 20 Ocak 1958 tarihinde imzalanan «Gümrük kanunlarının ve nizamnamelerinin ihlâlinin önlenmesine, soruşturulmasına ve tecziyesine mütedair Karşılıklı Yardım Sözleşmesi» nin tasdiki hakkında kanun lâyihası

MADDE 1. — Türkiye, İran, Irak ve Pakistan arasında 20 Ocak 1958 tarihinde imzalanan «Gümrük kanunlarının ve nizamnamelerinin ihlâlinin önlenmesine, soruşturulmasına ve tecziyesine mütedair Karşılıklı Yardım Sözleşmesi» kabul ve tasdik olunmuştur.

MADDE 2. — Bu kanun neşri tarihinde meriyete girer.

MADDE 3. — Bu kanunun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

11 . III . 1958

Başvekil
A. Menderes

Devlet Vekili
E. Kalafat

Devlet Vekili ve
Hariciye V. V.
S. Ağaoğlu
Devlet Vekili
M. Kurbanoğlu

Adliye Vekili

E. Budakoğlu

Dahiliye Vekili

Dr. Namık Gedik

Maliye Vekili

H. Polatkan

Nafia Vekili

T. İleri

Sih. ve İç. Mua. Vekili

Dr. L. Kırdar

Ziraat Vekili

N. Ökmen

Çalışma Vekili

H. Erkmen

Bas.-Yay. ve Turz. Vekili

S. Yırcalı

Millî Müdafaa Vekili

E. Menderes

Hariciye Vekili

Maarif Vekili

C. Yardımcı

Ticaret Vekili

A. Aker

Güm. ve İn. Vekili

H. Hüsmen

Münakalât Vekili

F. Uçaner

Sanayi Vekili V.

A. Aker

İmar Vekili

M. Berk

GÜMRÜK KANUNLARININ VE NİZAMNAMESİNİN İHLALİNİN ÖNLENMESİNE, SORUŞTURULMASINA VE TECZİYESİNE MÜTEBAİR KARŞILIKLI YARDIM SÖZLEŞMESİ

İşbu sözleşmenin müzimleri olan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, İran Şehinşahi Hükümeti, Irak Krallığı Hükümeti, Pakistan İslâm Cumhuriyeti Hükümeti, gümrük kanunlarının ihlâlinin, memleketlerinin iktisadi ve malî menfaatleriyle birlikte meşru ticari menfaatlere de zarar verdiğini nazarı itibare alarak :

Gümrük idareleri arasında yapılacak iş birliği sayesinde bu ihlâllerle daha tesirli bir şekilde mücadele edileceğine kaani bulunarak, aşağıdaki hükümleri kararlaştırmışlardır :

Madde — 1.

Âkîd Tarafların gümrük idareleri memleketlerinin gümrük kanunlarına karşı yapılan ihlâllerin ve bunlardan bilhassa menfaatlerini ciddi surette haleldar edenlerinin önlenmesi, soruşturulması ve tecziyesi hususunda aşağıdaki maddelerde belirtilen hallerde karşılıklı yardımda bulunacaklardır.

Madde — 2.

İşbu Sözleşmede bahis mevzuu edilen gümrük kanunlarından maksat, gümrük idarelerinin tatbik ve murakabe salâhiyeti dâhiline girdiği nispette, gümrük resimleri ile ihracat ve ithalât vergilerinin cibayetini veya eşyanın ithaline, ihracına veya transit geçişine mütaallik memnuiyet veya tahdit tedbirleri vaz'ını veyahut, emtia ile alâkası derecesine göre, kambiyo kontrolü mevzuatını tanzim eyliyen kanuni hükümlerle idarî usullerdir.

Madde — 3.

Âkîd Tarafların gümrük idareleri, müşterek sınırlarındaki karşılıklı gümrük dairelerinin çalışma saatlerini ve görevlerini imkân nispetinde tetabuk ettireceklerdir.

Madde — 4.

(a) Âkîd Tarafların gümrük idareleri, ticareti, ithalât, ihracat ve transit hususundaki gümrük kanunlarını ihlâl e müsaîit emtianın listelerini birbirlerine tevdi edeceklerdir. Bu listeler lüzumu hâsıl oldukça zaman zaman tadil edilebilecektir.

(b) Gayrimeşru ticareti önlemek maksadiyle Âkîd Tarafların gümrük idareleri, karşılıklı anlaşma ile, hudutlarındaki her hangi bir gümrük kapısında karşılıklı iki gümrük dairesi arasında vukubulan ithalât ve ihracatla ilgili olarak, muayyen fâsılalarla, malûmat teati edebilirler. Bu malûmat, münferit mal kalemlerini ve mümkün olduğu takdirde, her iki taraf ithalât ve ihracatçıların isimlerini ihtiva edebilecektir.

(c) Âkîd Tarafların Gümrük İdareleri, karşılıklı anlaşma ile ve talep üzerine, talepte bulunan tarafın hudutlarından girmesi mevzuubahis malların ticaretiyle ilgili her türlü malûmatı temin edecektir.

Madde — 5.

Âkîd Tarafların gümrük idareleri, imkân nispetinde, komşu memleket ülkesine gizlice sokulabileceğine inandıkları muayyen emtia sevkiyatının tarzı cereyanını bilhassa kontrol edeceklerdir. Bu maksatla her Âkîd Tarafın gümrük idaresi bir taraftan bu emtia hakkında, kendi gümrük bölgesinde bu kabîl malların tedavülüne ve depo edilmesine mütaallik nizamatin sıkı bir şekilde tatbik ederken aynı zamanda komşu devlet gümrük idaresine faydalı olabilecek her türlü malûmatı tevdi edecektir.

Madde — 6.

Âkîd Tarafların gümrük idareleri, hususi talep üzerine, bir Âkîd Taraftan diğeri Âkîd Tarafa ihracedilen malların kanun dairesinde ihracedildiğine dair belgeler vereceklerdir.

Madde — 7.

Âkîd Tarafların gümrük idareleri, imkân nispetinde ve hususi talep üzerine, bilhassa şu hususları kontrol edecektir :

(a) Talepte bulunan Âkîd Tarafın, kendi ülkesinde gümrük kanunlarının ihlâli suretiyle mühim bir ticaret mevzuu yapılacağından şüphe eylediği emtianın bütün cevelânı;

(b) Talepte bulunan Âkîd Tarafın, gümrük sahalarında gümrük kanunlarını ihlâl eder faaliyetlerde bulunduğundan şüphe eylediği eşhasın hareketleri ve bilhassa ülkesine girişler ve çıkışlar;

(c) Talepte bulunan Âkîd Tarafça gümrük kanunlarını ihlâl edecek şekilde kullanılmakta olduklarından şüphe edilen nakil vasıtaları, gemiler ve uçaklar.

Madde — 8.

Âkîd Tarafların Gümrük İdareleri :

(a) Malûmat tevdiini başka makamların tasvibine bağlı kılan dahili kanunların hükümlerine hâlel gelmemek şartıyla, talepte bulunan idarece bilinen veya mevcudiyetinden şüphe edilen, gümrük kanunlarının ihlâlleriyle ilgili her türlü malûmatı, talep üzerine ve mümkün olan süratle;

(b) Gümrük kanunlarının ihlâlê mâtuf yeni yol ve metotlar hakkında elde edilen malûmattan ve gümrük kanunları ihlâllerinin muayyen nevileri üzerinde alâkalı büroları tarafından hazırlanmış olan rapor veya etüdlerden diğeri Âkîd Taraflarca istifade edilebilecek olanlarını, re'sen ve mümkün olan süratle;

Birbirlerine tevdi edeceklerdir.

Madde — 9.

Âkîd Tarafların gümrük idareleri, İşbu Sözleşme hükümleri mucibince topladıkları malûmat, tebligat ve vesikaları sadece gümrük kanunlarına yapılacak ihlâllerin soruşturulması, önlenmesi, tecziyesi ve gümrük resimlerinin, İthalât ve İhraçat vergilerinin toplanmasını temin gayesiyle kullanacaklardır.

Madde — 10.

(a) Sözleşme ahkâmının tatbik mevkiine konması hususunda gereken idari tedbirler Âkîdler arasında iki taraflı olarak kararlaştırılacaktır.

(b) Âkîd Tarafların gümrük idarelerinin temsilcilerinden müteşekkil bir Müsterek Komite sırasıyla her sene Âkîd Taraflardan birinin başkentinde toplanarak, Âkîd Taraflar arasındaki gümrük iş birliğinin çalışma ve terakkisini gözden geçirecek ve bu hususta bir veya daha fazla Âkîd Tarafça ortaya atılacak hususları müzakere edecektir. Müsterek Komitenin tavsiyeleri, meriyete girmeden evvel, Âkîd Tarafların hükümetlerinin tasvibinden geçecektir.

Müsterek Komitenin ilk toplantısı İşbu Sözleşmenin meriyete girmesinden itibaren en geç altı ay içinde yapılacaktır.

Âkîd Taraflardan her hangi birisinin talebi üzerine Müsterek Komite toplantıya çağırılabilir.

İşbu Sözleşmenin mümzileri olmaları Bağdad Faktı Ekonomik Komite âzaları, Müsterek Komitenin toplantılarında müşahitler tarafından temsil edileceklerdir.

Madde --- 11.

- (a) İşbu Sözleşme tasdik edilecektir.
- (b) Tasdiknameler Irak Hariciye Nezaretine tevdi edilecek ve Nezaret, mümzi ve katılan Taraflar ile Bağdad Paktı Genel Sekreterini her tevdiiden haberdar edecektir.

Madde --- 12.

İşbu Sözleşme, Irak Hariciye Nezaretinin bütün mümzilerin tasdiknamelerini ahzından bir ay sonra meriyete girecektir.

Madde --- 13.

- (a) İşbu Sözleşme mümzisi olmamakla beraber Bağdad Paktı Ekonomik Komite âzası bulunan her devlet Sözleşmeye katılabilir.
- (b) Katılma vesikası Irak Hariciye Nezaretine tevdi edilecek ve Nezaret, mümzi ve katılan Taraflar ile Bağdad Paktı Genel Sekreterini her tevdiiden haberdar edecektir.
- (c) İşbu Sözleşme, katılan hükümet için, 12. maddede derpiş edilen meriyet zamanından evvel olmamak üzere, katılma vesikasını tevdiinden bir ay sonra yürürlüğe girecektir.

Madde --- 14.

- (a) İşbu Sözleşme süresizdir, ancak Akid Taraflardan her hangi biri, Sözleşmenin 12. madde mucibince meriyete girmesinden itibaren üç sene geçtikten sonra her zaman Sözleşmeden çekilebilir.
- (b) Çekilme, bu husustaki tebligatın Irak Hariciye Nezareti tarafından alınması tarihinden altı ay sonra muteber olacaktır.

Irak Hariciye Nezareti her çekilmeyi bütün mümzi ve katılan hükümetlere ve Bağdad Paktı Genel Sekreterine tebliğ edecektir.

Yukardaki hükümleri tasdiklan zirde imzaları vaz'edilmiş bulunanlar, hükümetlerince usulüne uygun surette salâhiyetli kılınmış olmakla, İşbu Sözleşmeyi aslına uygun suretlerini mümzi ve katılan hükümetlere ulaştırarak olan Irak Hükümetinin arşivine tevdi edilecek İngilizce tek nüsha halinde 1958 Ocak ayının 20 inci günü Ankara'da İmza eylemişlerdir.

Türkiye Cümhuriyeti Hükümeti adına

Hasan Esat Işık

Iran Şehinşahi Hükümeti adına

Jamshid Amouzegar

Irak Hükümeti adına

Darwiş Al - Haidary

Pakistan Hükümeti adına

G. A. Faruqi